Ч. 233 (11.583). Львів, субота 19. жовтня 1929. Оплачено ричалтом. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Свій до свого!

Львів, 18. жовтня 1929.

Свій до свого! — клич старий і змістовий, в інших народів самозрозумілий. Цей клич — поруч спільного культу — тримає не лише на поверхні життя, але й на передових позиціях в матеріяльній і навіть духовій ділянці розсипаний по всьому світі 14-ти міліоновий жидівський нарід. Цей імперативний клич, який є не лише наявним засвідченням національної спільности, не лише доказом патріотизму, але й добре зрозумілого інтересу, між іншим причинився до величі і зросту передових народів світу. Як кожна держава при допомозі митної політики забезпечує себе економічно, як вона старається всіми способами зберігти капітал у своїх державних границях, так кожний нарід при допомозі морального мита здійснює свій клич: Свій до свого! — все і всюди намагаючись оживити власний національно-господарчий орґанізм, зберігаючи й збільшуючи в ньому круження крови-гроша. Відомо, що французи, клясичні представники національного еґоїзму, тільки тоді випускають гріш зі своєї країни, коли тим способом можуть притягнути до краю ще більші багацтва. Наші сезонові робітники у Франції могли би багато сказати про те, що з ними так довго поводяться по людськи, як довго вони на місці розтрачують зароблений гріш. Коли тільки робітник є приклядний й ощадний, коли він хоче пересилати свій зарібок на батьківщину, моментально змінюється відношення до нього на гірше. Клич: Свій до свого! — покладений в основу чеського відродження, створив чеський промисл, чеські банки, чеську матеріяльну культуру, поставив чисельно малий чеський нарід у ряді передових народів.

І в нас цей клич лунає не від нинішнього дня. У порівнянні з передвоєнним періодом змінив він значно корисніше свій зміст. Перед війною, голосили ми: Свій до свого! — але на ділі мусіли йти з привички і ще більше з конечности до чужинців, вимагаючи від них тільки пошанування української мови (у вивісках, у переписці, в розмові то-що). Після війни ті домагання до чужинних фірм не виступали вже так настирливо. Маємо враження, немов би з одного боку почували себе прибитими, немов би ми втратили певність себе, а з другого немов би ми не привязували ваги до належного пошанівку нашої мови. Внаслідок нашої пасивности під тим оглядом та внаслідок натиску пануючих чинників і легковаження нас купецько-промисловими сферами у всіх містах і містечках на нашій національній території під Польщею зникли всі вивіски в українській мові не лише з урядових установ, але з приватних інституцій, крамниць, магазинів, канцелярій тощо. Легковаження українського клієнта доходить до краю. І ми, на жаль, дуже слабко на те реагуємо або й не реагуємо зовсім, приймаючи такий стан, як щось природне і зрозуміле. Тільки на українських установах видніють українські написи і тільки там українська мова зберігла своє громадянське становище.

Але одночасно клич: Свій до свого! — набрав більшого змісту, перестає бути кличем формальним, кличем про свято. З одного боку під тиском примусових обставин, а з другого в зрозумінні потреби й конечности повстають все нові українські установи, нові варстати праці, нові кооперативні станиці, кооперативні й приватні. І треба признати, що в широких колах українського громадянства поширилося зрозуміння вартости свого. Сьогодні українець все більше шукає свого ремісника, свого купця, свого підприємця, навіть платячи дорожче, як у чужинця.

Клич: Свій до свого! — набрав уже змістовности, хоч не став іще загальним. Над ним усе ще ваготить сила атавізму, привички, невіри у власні сили і взаїмного недовіря. Одночасно й друга сторона не все стоїть на висоті завдання. Часто можна стрінутися з недостачею солідности, з відсутністю змислу конкуренційности відносно чужинців, а зате з незвичайно розвиненою конкуренційністю відносно своїх. Бувають і спеціяльні вимоги на адресу українського громадянства, як і українських установ та приватних, індивідуальних підприємств. Між українським продуцентом і посередником (купцем) з одного боку та українським консументом із другого не наступив іще стан рівноваги і добре зрозумілого взаїмного інтересу. Та в загальному йде до кращого, клич: Свій до свого! — переходить з ділянки теорії в ділянку практики. І тому сьогодні український купець чи підприємець має вже інтерес явно і славно признаватися до українства, афішувати його назверх. Це тим більше вказано, що він і так тільки в дуже малому обємі може рахувати на чужинну публику.

І тому велике здивування мусить викликати така ненормальність, що український купець, чи підприємець, який в українській пресі апелює до українського громадянства, просить у нього підтримки, назверх ховається під виключно польським написом. Таких випадків замазування, як не скривання свого національного характеру таки зі Львова, і то з останніх часів, могли6 ми привести кілька. Але не робимо цього в надії, що та прикра ненормальність буде усунена.

Клич: Свій до свого! — який вже реалізується, мусить найти ще ширше прикорнення в нашому життю, мусить стати загальним. Бо тільки тим способом ми зможемо витримати у важкій боротьбі за своє істнування і вийти зі стану господарчого примітиву. Український консумент, український інтересент тільки до українського купця, до українського підприємця, лікаря, адвоката, інжиніра, будівничого, української установи, українського банку. Але одночасно мусить бути в повному обемі пошанована українська мова, українська гідність. Сьогодні можна зрезиґнувати з формального пошанування української мови чужинцями, але зате мусимо ще більший натиск зробити на розбудову наших власних варстатів праці. Одначе, розбудовуючи, ми не можемо й не сміємо себе здискваліфіковувати, легковажно або байдужно відносячись до рідної мови. Ми не лише не повинні закриватися чужим серпанком, але все і всюди маніфестувати нашу національну приналежність.

Консолідація банків в Европі й Америці.

(Допис з Америки.)

(Політична суверенність і господарська дійсність. — Причини консолідації банків. — Злука банків в Англії і Німеччині. — Теперішня консолідація в Америці та її користи. — Банкові шери в місті Бостон. — Злука наших банків у краю.)

Французький журналіст Делейзі видав недавно книжку п. н. „Політичні байки і господарська дійсність“, в якій великим статистичним матеріялом старається доказати, що історія людства це безупинна боротьба між народами та повний господарський визиск народів слабших народами сильними, домінуючими в світі. В давних часах цей визиск носив дуже примітивну форму звичайного фізичного насилля і повного поневолення слабших народів. У нових часах поневолення і господарський визиск не змінився — змінилися тільки їх форми. Як у старинних часах так і тепер маємо дві чи три вповні суверенні нації, а всі інші це лише сателіти, а їх суверенність є нічим іншим як заслоною тільки політичною суверенністю для закриття повної господарської залежности. Нехай, скажім, Румунія, Греція чи інша суверенна держава зробить щонебудь проти волі Англії чи Франції, а завтра не буде там дотичного уряду.

Тепер є три вповні суверенні держави а саме Америка, Англія та Франція, а між ними йде тиха, але завзята боротьба за те, хто візьме керму світа в свої руки. До тієї боротьби готовляться не тільки армії і фльоти, але в першу чергу все народне господарство, яке йде вперід великанським розмахом. Повстають величанські підприємства, з сотнями тисяч робітників, з міліярдовим майном. Фінансові вимоги тих підприємств є так великі, що для їх заспокоєння потрібно вже не міліонових, але міліярдових банків, щоби йти в крок з господарським розвитком краю.

Ось це правдива причина консолідації банків.

Всіляко можна задивлятися на цю консолідацію, але одно є вже певне, а саме, що це є природний розвиток, якого не вдасться здержати, а яким проходили всі краї Европи, а зокрема Англія, Німеччина і Франція.

В Англії протягом останньої сотні літ відбулося 552 консолідації, наслідком чого витворилося там пять головних банків з 8000 філій, і 600 міліонами дол. акційного капіталу, 10 міліонами долярів депозитів і триста тисяч власників шерів (акцій) і ці банки ведуть майже все банкове діловодство країни. Цікаве те, що остання консолідація відбулася в 1918 р., зараз же по закінченні світової війни, коли Англія готовилася до відзискання світових ринків.

Подібною дорогою відбувалися консолідації і німецьких банків, які в 1914 р. дійшли були до такої сили, що більша частина міжнародньої торговлі на льондонській біржі була фінансована їх капіталами. Філії цих банків у чужих краях були так прекрасно зорганізовані, що при їх допомозі Німеччина відзискала по війні всі полудньово-американські ринки, завдавши при цьому великі втрати американським банкам, які теж почали там організувати свої відділи.

Дорогою консолідації йдуть тепер і американські банки і вони вже витворили щось у роді пятьох англійських банків. Є це пять нюйорських банків, з капіталом 815 міліонів дол. і депозитами поверх пяти міліярдів дол. Одначе тому, що американське законодавство не дозволяє на творення філій у цілім краю, існує тут ще майже 30.000 менших самостійних чи півсамостійних банків, які без сумніву при зміненім законодавстві, зіллються в одну велику організацію.

Якби ми не дивилися на консолідацію, то два факти є неоспоримі: 1) великі банки краще і дешевше обслугують господарські потреби краю; 2) великі банки дають кращу запоруку депозиторам.

Маючи перед собою факти великанських консолідацій, виринає мимохіть питання: Як повинна ставитися до цього наша американська еміграція, та як стоїть під тим оглядом діло в нас у старому краю.

Поминаючи богато інших важних причин, наша американська еміграція повинна закуповувати банкові шери (акції) хочби тому, щоби взяти участь у зисках. За приклад нехай послужать шери девятьох банків у Бостоні, яких вартість зросла протягом десяти літ на 280 %, або іншими словами, хто у жовтні 1919 р. інвестував 64.152 долярів, цей має нині 190.786 дол. крім виплаченої за цей час дивіденди в сумі 21.876 долярів.

У нас в краю кілька банків (акційний тільки один. — Ред.), яких капітал є найжалюгідніший. Поминаючи, що злука цих банків є

один банк зменшилаб на половину кошти вдержання цих банків, а тим зменшилаб і кошти банкової обслуги на половину — така злука притягнулаб ощадности нашого населення тому, що великий банк мав би кращий провід, дав би кращу обслугу своїм клієнтам і найважніше дав би обезпечення, що вложені гроші є забезпечені майном великого банку.

Д-р Володимир Галан.
Філядельфія, Па.

Українські справи в Румунії.

Новий похід.

Під цим заголовком появилася в нац.-царанистичній „Хліборобській Правді" (ч. 62—63) вступна стаття, в якій пишеться про новий похід шовіністичної румунської преси проти української народу взагалі і проти української мови в наших народніх школах зокрема, в якій читаємо м. ін. такий уступ: „Найцікавіший факт, що й деякі панове, які досі вдавали великих приятелів українського народу, показали своє правдиве обличе. І так — по донесенням румунських газет — бувший міністр у правительстві Авереску і теперішній сенатор сторожинського повіту Дорі Попович, який перед виборами в р. 1926, коли їздив по селах з тодішніми кандидатами Лукашевичем, Велигорським і Смеречинським (підтримуваний Когутівським „Рідним Краєм"), присягав, що запровадить українські школи, виступив недавно тому гостро проти факту, що посол Кракалія ходив з депутацією до президента міністрів Ю. Маніва в справі українських шкіл.

На маргінесі цієї статті у „Хліборобській Правді" пише черновецький „Час": „Підписуємо руками й ногами все те, що пише „Хл. Правда" про п. Дорія Поповича і доповнимо „Хл. Правду" ще й тим, що таких розчарувань як з п. Дорієм, зазнає українська суспільність ще з багатьома іншими панами, що пана Дорія Поповича не підтримав при його всяких кандидатурах самий тільки п. Лукашевич і Когутівський „Рідний Край", але й деякі особи, що стоять дуже близько до... „Хліб. Правди", та що п. Дорі Попович є членом царанистичної партії і як такий був поставлений кандидатом і вибраний сенатором у сторожинецькім повіті українськими голосами... Отже виходить, що годі тут докоряти самим тільки пп. Лукашевичеві й Когутові, коли наші рахунки з п. Дорієм щось не годяться".

Кілько українців живе в Мармороші?

Читаємо в „Часі":

Кожного українця, де він не жив би, цікавить це питання. Постараємося дати хочби приблизну відповідь на підставі гр.-кат. шематизму з 1924 р. Одначе зазначуємо, що до нижче поданих чисел треба поставитися з великою резервою, хоч вони є сьогодня одинокою підставою для приблизного обчислення наших земляків у Марморощині, бо урядових численень по національности не маємо.

Мармороські українці заселюють головно сиготський і сатмарський повіти. В сиготськім повіті виказує шематизм 20.408 гр.-католиків. Це число розділюється на місцевости: місто Сигіт 1540 душ, Бистра Петрова 2376, Рукрива 1596, Рускова 2188, Русполяна 3074, Довге Поле 773, Крученово 1395, Костіл 749, Лука 2560, Ремети 837, Руна Вища 2870.

В сатмарськім повіті шематизм подає 19.077 гр.-католиків, які мешкають у таких місцевостях: Берецьк 7356 душ, Варадик Великий 1298, Золоткалова 2500, Вел. Караль 1741, Сасмар 2367, Шарказ 2044, Теребеш 1021, Чедреґ 750.

Разом отже 39.485 душ. Дуже важним булоб, колиб хтось з тамошніх свідоміших земляків підняв ся нелегкого завдання і зробив докладне зіставлення українського населення на Марамороші.

Мармороські українці національно мало свідомі. Замітне є, що свідоміші одиниці й селяни тяготіють ще сьогодня, мабуть з привички, до Ужгороду як культурного центру. Чернівці — не зважаючи на 10-літне перебування мармороських українців разом з буковинськими й бесарабськими українцями — ти ще недосяжні. Завданням культурних установ на Буковині і свідоміших одиниць у Марморощині є проломити цей лід і звязати ці дві українські землі під національно-культурним оглядом.

Боротьба за зареєстровання українських товариств.

Дня 11. ц. м. відбулася розправа над рекурсом, внесеним ґенеральним прокурором проти вписання в реєстр юридичних осіб т-ва „Правна Поміч", т-ва „Українська Воля" в Чернівцях і т-ва „Українська Бурса" в Кіцмані. Всі три товариства заступав при Найвищому Суді в Букарешті адв. д-р Маєр-Михальський. Найвищий Суд, вислухавши виводів ґенерального прокурора і адв. д-ра Маєра-Михальського, відкинув усі три рекурси і затвердив рішення Апеляційного Суду в Чернівцях про вписання цих 3 товариств у дотичний реєстр і признання їм права юридичної особи. Згадані товариства заступав при Трибуналі й Апеляційному Суді в Чернівцях адв. д-р Дутчак, який і виготовив також рекурс до Найвищого Суду.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

„Програмовий культурний постулят".

Зупиняючись недавно над абсурдним і безприкладно глупим помислом якогось куреркового „Лемка" з метою роздробити і проковтнути західню вітку українського народу, звернули ми увагу на те, що цей помисл не новий. Вже кілька літ тому пропагував цю „програму" на сторінках „Слов-а Польск-ого" проф. Ст. Ґрабський. Розуміється, і він не був оригінальний. Таку „культурну" програму принововлювали до поневолених уже давно пануючі, між іншим пруські гакатисти до поляків, а російські чорносотенці до всіх народів б. царської імперії.

Не диво, що до такої „культурної програми" вертають у відношенні до українців і білорусів польські націоналісти. Безглузді ельокубрації „Лемка" зараз підхопило санаційно-фашистівське „Слово Польське", перехвалюючись тим, що воно все доказувало, що консолідація Польщі в культурній ділянці

„повинна відбуватися перш усього шляхом органічного обєднання всіх етнічно-расових груп із народом (польським! — Ред.), а їх людових культур з національною, історичною культурою держави, при чому — розуміється — національні, *політично й культурно сепаратистичні рухи* повинні бути нищені в усею безоглядністю. Бо виходимо з тієї основи, що всі етнічні ґрупи творять підбудову державного народу, а їх людові культури є основою головної, історичної, національно польської культури. А виходячи з того заложення, вважаємо, що треба розвивати й зберігати народньо-культурні окремішности всіх етнічних ґруп, себто їх наріччя, мистецтво, обичаї, культури і т. і. — перш усього навчаючи в школі крім національної мови, себто польської лише тієї етнічно-матірної мови, якою дійсно користується населення даної землі. Навіть більше! Вважаємо, що також етнічно треба організувати населення на основі її етнічної окремішности, на основі своєрідности, регіональних цивілізаційних і господарчих потреб..."

Розвиваючи дальше цей ідіотичний і давно збанкротований погляд, словопольські фашисти дорікають урядові, що він не зовсім іде по їх лінії, ніби то обмежуючи регіоналізм лише до господарчих справ. А, мовляв, цей культурний по-

---

ДАМЯН ГОРНЯТКЕВИЧ.

Великий маляр.

Посмертна згадка про Яцка Мальчевського.

Яцек Мальчевський! Хто з нас не бачив бодай у репродукціях його композицій з фавнами, медузами, повних алегорій і таємничих своїм змістом, а перш усього ясних, сонячних? Тоді мимохіть насувалося питання, яке вони мають значіння, як треба глядіти на ці небуденні картини? Відповідь на такі питання була нелегка, бо й сам Мальчевський нерадо давав виснення дотично т. зв. літературної сторони своїх образів.

Бувало, коли сміливіший репортер застукав до дверей його робітні й станув перед худощавою фігуркою маестра та виявив йому ціль своєї візити, тоді цей гість стрічався з недуже гостинним приняттям. Мальчевський, що завсіди ставився неприхильно до критиків, відповідав такому добродієві глумливою фразою: **„Hrabio, oglądaj sobie moje obrazy jak długo chcesz, ale ja ci ani słowa nie powiem, co to wszystko znaczy. A potem idź i pisz!"**

Самозрозуміло, що непрошений гість не міг опісля поінформувати як слід своїх читачів про суть праць Мальчевського. Одним із нечисленних щасниць, що був втаємничений в аркана творчости Мальчевського це поет Л. Ридель, автор поважної студії-монографії про цього майстра.

Поляки називають Мальчевського польським Беклїном. В дійсности дуже мало анальогій можна би потягнути між ними обома. Хіба дещо схожости є в таємничости змісту, але форма таки інша в одного й другого. А навіть щодо змісту, то просто безмежна ріжниця лежить між ними. Наскрізь оригінальний і стихійний Беклін доходив до трагізму в своїх творах, зате Мальчевський був у великій мірі залежний духово від творчости Словацького. В образах Мальчевського не відчуваємо трагізму, а всюди стрічаємося з характеристичним йому патосом. Це слідне в позах кожної його постаті, до яких він підбирав собі окремі типи моделів, із демонічною рискою. А мова картин Мальчевського є майже завсіди алегорична, незрозуміла без спеціальних коментарів.

Дехто з критиків називає Мальчевського просто ілюстратором Словацького. Ця замітка настільки влучна, що його не можна розуміти без знайомости з творами Словацького. Ідучи тим шляхом, Мальчевський перейшов цілу еволюцію від реалістично намальованої „смерти Єленаї" (у національному музеї в Кракові) аж до пізніших символічних композицій. Але щоби ще цю тему писати ширше, необхідно користуватися ілюстраційним матеріялом, що самозрозуміло є неможливе в рямках фейлетону. Та для характеристики його символіки наведу хочби такий приклад. Так часто в образах Мальчевського стрічаємося з появою фавнів. Що вони означають? Є це просто персоніфікація природи. В краківській галерії находиться його картина, яка зображує сиренського артиста, заслуханого в звуки фавнової сопілки. Це музика, якому шум вітру, чи пташина пісня стане матеріялом до могучої симфонії або прекрасної сонати.

Другою визначною рискою мистецтва Мальчевського це його наскрізь оригінальний рисунок і кольорит. Мальчевський вже як професор академії залюбки повторював своїм ученикам, що він учився десять літ рисувати, а лише один рік малювати. І цей рисунок доведений до вершин робить враження, що Мальчевський — кажучи словами Брюлова, — навіть малюючи рисував. Поруч цього він мав свій окремішний кольорит напоєний сонцем, радісний, світлиний. Мальчевський хіба й тут перенявся поривом Словацького, що сказав про себе (в листі до Красінського, де він протиставлявся духові „Іридіона"): „я творю фантастичну легенду, з вікової тиші добуваю пророчі хори й на стрічу чорної, громової Дантейської хмари веду легонькі, веселкові й Аріостові хмаринки". Такий є кольорит Мальчевського й він задержував його завсіди.

Пригадую собі, коли я бачив три його образи десь біля 1922. р. в краківській палаті мистецтв, виконані після довшої недуги автора, він назвав їх уже своїми „останніми акордами". Був це портрет його дружини й дві невеликі композиції, мальовані — як на такого мистця, — дійсно дуже слабо. Слідне було, як тяжко приходилося йому тоді опанувати свою давню техніку.

Здавалося, що ця людина живе тільки минулим, пережитками, не в силі вже дати того, що колись давав. А може це були також наслідки сумних непорозумінь родинних, бо на згаданім портреті була зображена його дружина, що з завязаними очима стояла перед його образом... Але минуло з того часу може пів року й на черговій виставі появився новий цикль картин Мальчевського. В них він знову висловився колишнім рисунком і ясним, прегарним кольоритом, заграв усіми могучими акордами своєї пребогатої палітри!

В історії польського малярства займає Мальчевський справді виїмкове становище. Якщо розважимо, що польський живопис розвинувся щойно протягом останніх сто років і до часів Ґротґера та Матейка не можна говорити про чисто польське мистецтво, то для історика малярства тої нації небогато постатей може мати особливший інтерес. Що більше, навіть Ґротґер і Матейко, хоча по змісті були виразниками духа польського патріотизму, то по формі йшли слідами чужих майстрів. І властиво перший Виспянський здобувся на щось зовсім самостійного. Його творчість, це вже чисто польське мистецтво (абстрагуючи від деяких анальогій з Годлером). Другим, ще більше оригінальним явищем є саме Мальчевський. Не брав він від чужих майже нічого, а свої високі думки висказував на цілком індивідуальний лад із видимими чертами геніяльности.

Мальчевського — як людину, — характеризують дві замітні риси: химерність і благородність. Доказом цього може послужити слідуючий факт. Одного разу (перед війною) звернувся до студента академії мистецтв у Кракові його знайомий з проханням скопіювати

За океаном.

„Новий Канадієць“.

Велике канадійське видавниче підприємство „Національна Преса“ у Винніпегу, що видає кілька тижневиків у ріжних мовах, а в тому числі „Канад. Фармера“ й „Канад. Українця“ в українській мові, приступило до видавання спеціяльного місячника в англійській мові п. з. „The New Canadian“ (Новий Канадієць). Зі змісту першого числа „Нового Канадійця“ за вересень ц. р. виходить, що редакція цього органу поставила собі за мету дві справи: 1) інформувати обєктивно канадійців британського походження про їхніх співгромадян чужинецького походження, у першу чергу про канадійських українців як третю з черги по числу національність у Канаді і 2) давати канадійцям британського походження (і взагалі всім тим, що читають по англійськи) огляди всіх біжучих проблем европейської політики, а зокрема інформувати їх про життя-буття тих народів Европи, що мають своїх земляків у більшому числі в Канаді. З тією метою „Новий Канадієць“ передруковує м. ін. важніші статті й замітки про канадійців не-британського походження з органів „Нац. Преси“, а в дальшому, можна надіятися, міститиме про них також оригінальні, спеціяльно писані статті діячами й політиками дотичних народів. У першому числі „Нов. Канадійця“ находимо статті на ріжні теми українців Г. Курдидика і ред. В. Біберовича, що оба стоять дуже близько цього органу, а також статті Г. Келлі Дикинсона (канадійця), що співробітничає постійно в українському „Канадійському Фармері“. Про українську справу в Европі находимо в тому числі окрему статтю, написану з приводу недавнього зібрання Ліґи Націй і відомого виступу в справі меншостей сенатора Дандюрана, а про життя-буття української еміґрації в Канаді цілу низку прихильних заміток. З уваги на силу, значіння і впливи в світі англьо-саксонської раси отсей місячник, інформуючи доцільно й вірно про українську справу англьо-американський світ, може справі нашої пропаганди за кордоном віддати в недалекому майбутньому немалі прислуги.

Участь Франції та Італії в конференції морського роззброєння.

Дня 15. жовтня ц. р. французька рада міністрів ухвалила, що Франція повинна взяти участь в льондонській конференції для морського роззброєння. Так само італійське посольство в Льондоні передало англійському урядові згоду фашистівської влади, взяти участь у згаданій конференції. Італійський уряд приймаючи запрошення, висловлює надію, що ініціятива Англії в згаданій справі приведе до добрих наслідків у ділі загального морського розброєння.

У Палестині неспокійно.

У Палестині вбили араби визначного члена магомеданської селянської національної партії, що стоїть в опозиції до Муфтія. Арабська національна екзекутива у звязку з цим учинком терористів почала страйк. Всі крамниці арабів зачинені. Також більшість жидів зачинила свої. Араби накликують до заворушень. Страйк має бути протестом проти тимчасового дозволу на молитви жидів під „стіною плачу“, далі проти особи найвищого судового урядовця в Палестині Бентуіча, що є англійським жидом, врешті проти збірних кар, накладених на арабські села. Араби домагаються, щоби надкомісар Палестини покинув своє становище. Банки, бюра, телеґраф, залізниці працюють нормально. Араби скликують на кінець місяця конґрес до Єрусалиму на час, коли приїде слідча британська комісія.

студент висуває само життя, а його недостачу найважче відчуває „Малопольска Всходня“.

„Після десяти літ привернено до життя державности Польща все ще не має ясної, органічної програми культурної політики на етнічно мішаних теренах, що, розуміється, для найживотніщих інтересів держави в її великодержавних, історичних перспективах, в найвищій мірі є шкідливе і небезпечне. Стан хронічної провізорії, хаотичного експериментування, утруднює зростання тих земель в один орґанізм, витворює податні умовини для експансії і консолідації сепаратистичних рухів, щедро субвенціонованих із зовні“.

Хіба досить цих мудрощів. Уже віддавна іде наступ на нашу буйну і величну народню культуру. Уже віддавна використується її, приліплюючи їй польський штемпель, особливо за кордоном. Тепер шовіністична дурійка намагається розбити єдиний український нарід на „етнічні і расові ґрупи“, щоби приспішити процес денаціоналізації. Засліплені шовіністи порпаються на душу українського народу, хотячи реквірувати й найсутніші складники всебічної української національної духовости.

В тому напрямі багато робиться, всякими способами ставлячи перепони й запори до повної уніфікації західньої вітки українського народу. Та час покаже, що — не вважаючи на наше скрутне становище — всі їх намагання будуть даремні. Українська національно-культурна індивідуальність є така виразна й у загальному викінчена, а гін до повної культурної уніфікації такий нестримний, що можемо перейти мимо шовіністично-загребущих заїхань.

йому образ Мальчевського, що тоді був виставлений у „палаті мистецтва“. Цей студент звернув йому увагу на конечний дозвіл автора виконати таку копію. З тим він пішов до „Яцка“, але вже після закінчення вистави, коли картина найшлася знову в робітні майстра. Мальчевський вислухавши предложення свойого гостя, спитав його просто, яку суму він може призначити за дозвіл копіювання. Тоді інтересант заявив, що він як урядовець не диспонує поважнішими фондами й може на ту ціль посвятити щонайбільше 50 австр. корон. Якеж здивування заволоділо ним, у парі з безмежною радістю, коли Мальчевський дав йому за ті гроші замісць дозволу свій оригінальний образ!...

Яцек Мальчевський двічі принимав катедру професора в краківській академії мистецтв. В часі першого періоду педагогічної праці, він сповняв здебільша дуже совісно свої обовязки. Коректу провадив незвичайно старанно, а поруч цього завсіди заохочував своїх учеників до чимраз більших зусиль. Хоча бувало інколи й таке, що занятий власними малярськими творами не показувався довший час у робітні учеників. Тоді навіть висварив відважніших студентів, які приходили просити його поправити намальоване. І немаче виправдувався відтак перед собою словами: „Яцусьові перешкоджують“! За другим наворотом своєї професури він занедбував уже постійно своїх учеників до тої міри, що цілими місяцями не приходив до них.

Для нас українців Мальчевський має чимале значіння саме як педагог. Він виховав ряд малярів, що богато йому завдячують. До них належали: Антін Процайлович (тепер професор школи промислової в Кракові), Осип Курилас (відомий львівський артист), Модест Сосенко, Іван Бурачок, Віктор Масляників, Антін Шурма й Осип Ярема.

А зрештою творчість Мальчевського не належить виключно до поляків, це є вже частина загальнолюдської культури, в чому ми маємо також свою пайку.

На орґанізаційному фронті.

Равщина.

Дня 15-го вересня ц. р. відбув посол Кохан посольське справозд. віче в Забірю равського повіту. На віче прийшли сотки селян і не зважаючи на пізну пору, видержали пізно вечером до кінця, щоб вислухати порад і вказівок свого посла. Передовсім скаржилися люди на безпримірне здирство поблизьких власників дібр, котрі вимагають від селян прим. за пасовиско одної штуки рогатини аж 32 дні відрібку. Проти такого страшного здирства громаді тим важче боронитися, бо вона не має свойого власного пасовиска. На тому тлі виростають вічно непорозуміння між громадою і дідичами. Громада Забіря є одною з найбільше національно свідомих у равському повіті, одначе під господарським оглядом вона дуже бідна, а це вислідок страшного роздроблення і чвиндайности ґрунтів. Все таки є надія, що при солідній праці в тих організаціях, які в селі основано, дасться неодно направити.

Турчанщина.

Дня 18-го вересня ц. р. відбувся в Турці Повітовий Народній Зїзд. Зїзд відкрив дотеперішній голова П. Н. Комітету д-р Кондрат, що зложив делегатам громад справоздання з праці в останньому році. Опісля делегат Центрального Комітету посол Кохан виголосив обширний орґанізаційний реферат, подаючи до відома присутнім вимоги нового зміненого орґанізаційного статуту. В дискусії, яка вивязалася по обох рефератах, слідне було у присутніх велике заінтересування своєю політичною орґанізацією. Забирали слово на орґанізаційні теми не тільки священики, але також селяни, що особливо треба на отсьому місці піднести. Добір людей у новому Повіт. Нар. Комітеті дає запоруку, що розпочата праця політичної орґанізації в повіті піде успішно дальше. На голову П. Н. К. покликано знову д-ра Кондрата, а до помочі йому вибрано людей, які ґарантують своєю дотеперішньою працею все найкраще.

Любачівщина.

Дня 21-го вересня ц. р. відбув посол Кохан довірочну нараду в селі Запалові любачівського повіту. Треба зазначити, що староство в Любачеві заборонило послові відбути справоздавчі посольські віча в Запалові, Бігалях, Кудровиці, Сухій Волі, Любачеві і Башні. Нарада в Запалові зібрала велике число людей, які вислухали посольського реферату, а відтак ставили ріжні запити, на які посол давав пояснення. Запалівська громада свідома і національно певна, має в себе надзвичайно гарних людей.

Сталін уступає?

Аґ. Всх. повідомляє, нібито в Москві кружляють чутки, що Сталін небаром уступить. Причина: невдоволення з приводу Сталінової протиселянської політики. Вороже становище супроти Сталіна заняли передовсім професійні союзи, які домагаються, щоби Сталін уступив негайно.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера.

Зїзд славянських фільольоґів у Празі.

(Кореспонденція з Праги.)

III.

Я зазначив був у другому з черги дописі, що українці дали на зїзді одинацять доповідей а саме: 1) Леонід Білецький: Головні напрями укр. літ. критики за останніх пятьдесять літ; 2) Ол. Колесса: Розсліди і видання словянських памяток апокрифічної літератури. Методи і завдання; 3) Філярет Колесса: Карпатський цикль народніх пісень (спільних лемкам, словакам, моравським чехам і полякам); 4) Іл. Свєнціцький: Спільні основи розвитку українського письменства і мистецтва; 5) Іван Панкевич: Фонограф на службі лінґвістики; 6) Степан Смаль Стоцький: Найближчі завдання слявістики; 7) Іван Огієнко: Крехівський апостол 1560 років; 8) Іван Зілинський: У справі діялектольоґічної клясифікації українських говорів; 9) Василь Сімович: Історичний розвиток українських (здрібнілих та згрубілих) хресних, чоловічих імен із окремішньою увагою на завмерлі суфікси; 10) Сіропольско: Українська бібліоґрафія. Одинацята доповідь Ол. Синявського на час не наспіла до Праги.

Всіх доповідей відчитано на зїзді круґло 100. Як на чотири дні, було їх рішучо забагато, що й сконстантував през. Мурко при замкненні зїзду в Братиславі. Інтересні нераз доповіди були означені в трьох секціях на одну і ту саму годину. Через те годі було всюди явитися.

Найменше дописала секція педаґоґічно-дидактична і для неї виявлено мало зацікавлення з боку учасників. У лінґвістичній секції вибилися на верх польські учені Шобер, Лєр-Сплавінський, Ніч, а й молодші (як Дорошевський та інші) виказали дуже добру школу. В рефератах і дискусії брали також значну участь німецькі учені, що прибули на зїзд враз із своїми молодими студентами, які займаються поважно студіями над словяно знавством. Університет в Мюнстері (Вестфалія) має рік-річно щонайменше 50 слухачів, які серіозно вивчують словянські мови і працюють науково. Катедру слявістики займає там наш приятель проф. Маєр, що вже кілька разів читав лекції про українську етноґрафію і етнольоґію. Так само цікавляться нами на інших університетах Німеччини, а видання Т-ва ім. Шевченка з обсягу етноґрафії та етнольоґії подають багатий матеріял для студій і лекцій професорів.

Дуже багато інтересного можна було почути на секції літературно-історичній, де виступило чимало учених з доповідями у французькій, німецькій і у всіх словянських мовах.

І хоч як багато було доповідей і хоч як велика була гостинність господарів зїзду, то всеж таки не обійшлося без дісонансів.

Одним із них був протест російських еміґрантів, які обурювалися на те, що їм не визначено слова на святочному засіданні. Мабуть подразнила їх українська промова д-ра Студинського, але хто знає, чи не більше російська промова акад. Сакуліна з Москви, що витав зїзд разом від імени російських, українських і білоруських наукових орґанізацій і тим самим репрезентував сучасну владу, якої російські еміґранти не признають. Замітне ще й те, що багато із підписаних на протесті є вже чеськими громадянами, як проф. Францев і Ляцький, або югославянськими, як Кульбакін, отже вони перестали вже бути еміґрантами.

Всеж таки провідник зїзду проф. Мурко дав їм сатисфакцію, дякуючи „місцевим російським ученим" за поміч в уладженні зїзду. Поминув за те проф. Мурко при цій нагоді місцевих, українських учених, зпоміж яких проф. Ол. Колесса був членом комітету, що підготовляв зїзд, а притім він та інші учені дали кілька доповідей. Замісць заложити протест проти цього поминення, значна частина місцевих учених не взяла участи у вечері на словянському острові в Празі. Тактичну помилку проф. Мурка направив у Берні проф. Пражак, що на святочному засіданні витав усі народи, а між ними українців, а його промову грімко оплескувано.

Не можу не зазначити і нерівного трактування з боку проф. Мурка також промови акад. Студинського. Йому не подобалося, що бесідник згадав про видання Київської Академії Наук. Та вже минули ті часи, коли для сербської людности в Босні видумувано назву: „боснійська народність". Ми всі, де-б тільки не були — українці, а ще перед війною чехи покликувалися на свій дорібок не тільки на чеській землі. Зрештою річева промова акад. Студинського була би відпала, якби на час були приїхали відпоручники Української Академії Наук. Та не та, мабуть, була причина невдоволення проф. Мурка, як радше факт, що дехто був ображений, що на зїзді прийшов до голосу член недержавної нації від Товариства, яке у словян уходить за Академію. Ще одна замітна подробиця. Коли до акад. Студинського прийшла на зїзд телеграма до Берна від кореспонденційного бюра Тасса з проханням про присилку промови, проф. Мурко передав її адресатові не то розпечатану, але розложену. Одначе особисто проф. Мурко не докоряв литовцеві, проф. Біржисці, що промовляв від литовського уряду і дуже ясно висловився про політичні події зперед кількох літ. При кінці зїзду виправдувався проф. Мурко перед акад. Студинським, — але це вже було непотрібне. Щоби заманіфестувати проти нерівного трактування, акад. Студинський зложив вінець на гробі Добровського в Берні, зрікаючись промови. Про це й повідомлено проф. Мурка. Вінець мав напис на синьо-жовтих лентах: „Безсмертному Йосифові Добровському — Українське Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові". Всіх вінців на могилі Добровського покладено тільки три: віз зїзду слов. фільольоґів, від польської делеґації і від нас.

Так виглядала „словянська взаїмність" супроти українців. Про „словянську взаїмність" чехів до словаків, сербів, хорватів, словінців і македонських болгарів скажу дещо в найближчім дописі.

Й. О.

Дивогляди.

Що він мав у горбі?...

На балеарськім острові в Пальма де Мальорка помер наслідком виснаження, спричиненого голудуванням, німець Берштайн. Покійний популярний був в околиці своїм величезним горбом і тим, що щодня на цьому самому місці їв скибку хліба з мармолядою. Коли лікарі оглянули тіло покійника, виявилося, що горб дав зняти ся разом із блюзкою. В горбі були бельґійські дивідендові папери, вартости понад міліон бельґ. фр. і 10.000 долярів у готівці.

І. КАЛІЧАК.

З таборового життя.

В ДУШНИЙ, ПАРНИЙ ДЕНЬ...

Парне, літне пополудне. Над табором розтяглася духота, що сонно-ліниво втомою спливає на ціле тіло.

Таборит лежить роздягнений, маючи на собі тільки штанці-плавці, на постелі біля бараку і хоч перепалений, то гріється і шкварить ся далі на сонці. Він не бачить у тому нічого неестетичного, хоч таборові дами переказують йому недостачу виховання і великий, несмачний нетакт.

Таборит над тим багато не застановляється, бо йому обоятно, що про нього розказують собі пані в таборі. Пояснює собі так, що духота впливає на всіх подразненням і тому пані мусять на те щось казати. Але щоб то було, якби ці строгі судді дістали із великої духоти курячий пипоть і повисолоплювали язики? Тоді певно не цокотали-б і не шепталиб собі на вухо, що в його голові бракує пятої клепки.

Таборит нічого собі з того не робив, бо бачив, що й інші робили те саме за табором, де скривалися перед людськими очима зі своїм вимоклим худощавим тілом...

Лежати на сонці, це була для нього просто розкіш, бо міг вслухуватися спокійно у велику, розпалену природу. Міг слухати до схочу пільних коників, легкого шелесту листя вільшини та шопоту водопаду при ставку „Айзенвассер".

З таборових мешканців мало хто бачив, що кругом робиться у такій великій спеці.

От на межі на своїй тонкій ніжці колишеться трава з вітром, що щось собі шепочуть. Хоч вона припалена сонцем, то ще ґнучко виґинається в боках, залицяється до нього та вічно пустує. А недалеко від трави зеленіє колючий будяк і скриває перед заздрісними очима купочку материнки та її сестру кульбабу.

Від цієї природи мусить бути весело в людській душі і тому не диниця, що таборит почуває себе безжурним, наче той рій метеликів, що літають над невисохлим болотом. Його здивували хіба трохи стрільці, що з реготом збили за собою куряву пороху й один одного тягнули в будяки під горбом.

— Один одному — подумав — хоче зробити збитка, щоби в будяках поколовся.

Стрілецький сміх злився з ґуркотом переїзджаючого воза, що підскакував і розщибався на боки по нерівній таборовій дорозі.

Із сусіднього бараку нісся впертий стукіт. Це товкли з пересердя ногами до стіни хорунжі Ребізант і Равчук, що проклинали духоту в кімнаті.

Їх чури були на дворі і тріпали покривала. Від них летіла курява разом із бодячим цвітом, що їх вітер ніс аж на чорні дахи.

Нарешті подув легенько вітрець, що слабим холодом почав лизати спітнілі груди таборитів. З собою приніс він сміх, а небавком і спів зпоза бараку таборової лічниці. Там божевільний сапер Микола співав свою улюблену пісню:

Вчора була прачко —
звали і Люкерія,
а тепер в бриґаді
сестра милосердія.
Ой тара-та-та-та-та,
Люкерія, гей, гей!

Вітер зістрибнув з людських колін та з піснею пішов вихилясом у будяки на залицяння. А потім кинувся між соняшники, що стояли під вікнами старшинської харчівні і термосив їх головами так, що вони з пересердя кланялися і стукали по вікнах. У зеленій вусатій кукурудзі ворушилися ґоловки маку, по котрім невтомно підлізала в ґору бочиста зазулька.

Дрожить розпалений воздух, а від нього труть твіркуни свої пересохлі крила.

За бараками в куті счинився ґамір. Хтось викинув на смітник скло і розбиту тарілку. І одно і друге з брязкотом паде на брудні відпадки, між пушки від сухарів, бляшанки від консерв і т. п.

З подвіря німецького ґосподаря несеться спів півня, що мішається із скрипотом нових, комісних черевиків, відчинюваних дверей і сіняшної підлоги. До всього того прилучується гавкіт собаки.

При візку на двох колесах мучаться ґарматчики, бо не можуть виїхати по кругляках під горбок зі своїм набором. Везуть щось там до кухні, гойкають і війокають на себе, начеб були коні.

Наконець рушили. Поїхали зі сміхом з горбка між бараки в долину і кричали до прохожих, що мають авто та запрошували сідати. Одначе запрошувані відпекувалися, бо бачили, як ґарматчики перед хвилею підпихали візок та на ньому гойкали і війокали.

Сонцем обсмалений таборит не здержався і широко, наче в полонинах, ґукнув до свойого друга.

— Гей! Бачиш, як з вітром несеться цвіт над дахами? Бачиш синє небо і сиві хмариночки? Це над табором духота.

Зваблений побратим приходить до постелі свойого друга, лоскоче обсмаленого і переваляється з ним так, що аж постіль гойдається і дошки зпід сінника падуть на долину.

— Пусти! — просить слабший, цілий задиханий з утоми. — Скажи краще, чому цей півень з німецького подвіря нині так крикливо розспівався?

Друг подивився на побратима й оба зареготалися.

А сонце пече, що мало даху на бараках не потопить. Вилискуються на ньому обідрані з вапна стіни, а на таборовій вежі дрімає зі спеки стрілець-вартівник, що має за обовязок трубіти на пожежу.

Зза бараку надніся знову сміх і реґіт. Там молоді цапенята бють об свої лоби головами так, що аж стукіт розходиться. На хвильку пристануть, сувають по чолах рогами, відійдуть назад — і знову розганяються проти себе. Їх обступили стрільці та підохочуючи, цькують проти себе.

— Гей!... Воле! Де ти? — так долітає із широкого поля зпід Лядену.

Це „гей" проходить легенько по таборі та губиться на недалечкому двірці під залізними колесами і сопотом паровозу.

А з недалекого стрілецького захисту сонно лоскочуть вас звуки італійської пісні:

О, Марі, о Марі,
Відчини віконечко,
Моє ти сонечко!...

Це виспівує поручник Бодьо Солтис при фортепяні. Високим тенором тягне наче жар розпалену арію і співає так завзято, що аж космики волосся зсунулися на його білий лоб. Той його голос вилітав вікнами на двір, блукав між бараками по кругляках і дахах і губився серед колючих дротів, обведених довкола табору.

Радянська Україна.

Наслідки хлібної господарки комуністів перед судом.

З харківського „Комуніста" з 12. жовтня довідуємося, що запоріжський окружний суд засудив селян зі села Новокнівки Чепурного на 3 роки тюрми, Шапошнікова на 2 і пів року і Вілька на рік тюрми. Сам засуд не важний, але важні його причини. А вони ось які: Чепурний, що був головою сільської ради в 1928 р., Вілько секретарем а Шапошніков членом сільсько-господарського Т-ва, зорганізували були широко пропаганду проти віддачі хліба більшовицькій владі, щоби не допустити до голоду селян. Тоді в тім районі був недорід. Провівши відповідно агітацію, вони захопили самовільно державні склади з хлібом і примусили завідуючого складами роздати весь хліб селянам. За те їх і засудили. Ця подія кидає дуже ясне освітлення на харчові відносини на Україні і ще краще освітлює політику більшовиків у сільсько-господарчій ділянці.

Драматична студія при „Березілі".

Український театр „Березіль" відкрив у жовтні ц. р. драматичну студію, що має підготовляти керманичів і акторів для драматичних гуртків. До педагогічного збору студії ввійшли всі режисери „Березіля" з головним режисером Лесем Курбасом на чолі, а крім того фахові педагогічні сили зпоза театру. Для вступаючих до студії вимагані відповідні студії.

Ревізії й арештування.

„Польські часописи з 19. ц. м. повідомляють, що арештована поліцією абсольвентка торг. школи Ярослава Кліш, урядничка „Червоної Калини" переховувала зброю для львівського відділу УВО. та була у взаєминах із арештованими в звязи з замахами підчас Сх. Торгів: Попадюком, Качмарським, Бідою, Крушельницьким і ін. В організації нібито мала вона псевдонім „Славка" і перед кожним активним виступом УВО діставала від Попадюка приказ доставити зброю або вибухові матеріяли. Так було і підчас отворення Сх. Торгів, коли то Попадюк визначених членів УВО спровадив до ресторану при вул. Кохановського, а за хвилю пішов до мешкання Клішівної, що жила в сусідній камяниці під ч. 28 і відтам приніс вибухові матеріяли та передав їх товаришам. Подібно мало бути і з плянованим замахом на пілкомісара Федуніщина. Клішівна дістала тоді приказ доставити револьвери на визначене місце в Ринку. Револьвери ці на приказ Попадюка дала вона Біді. Головний склад зброї вибухових матеріялів львівської орг. УВО був нібито на Знесінні в мешканні механіка Махніцького. День перед замахами на Сх. Торги Клішівна нібито принесла екразит із мешкання Махніцького до свого, а потім передала Попадюкові. Цей спорудив із того бомби та петарди.

Крім Клішівної арештували Параню Шмалянку, гімн. абсольвентку й ученицю торг. школи, мешк. при вул. Кохановського 28, яка більше як три роки займалася кольпортажею „Сурми" і експедицією її на цілу Сх. Галичину та Волинь.

Поліція перевела теж ревізії у Винниках, Підберізцях, Чижках і Ганях і арештувала в тих громадах Кульчицького Яр., Царя Ст. і Губку Вол., як приналежних до УВО. Їм поліція закидає, що на приказ і під керовництвом Тар. Крушельницького приготовляли саботажі, м. і. підпал держ. ліса між Винниками та Підберізцями, фільварку в Чижках і залізничих маґазинів у Винниках. Арештовані нібито діставали від Крушельницького вказівки та по два револьвери на особу, а підпалювати мали вибуховими матеріялами, змішаними з магнезією та деревним спиртом.

Поліція веде дальше слідство.

—o—

Після засідання клюбу ББ.

Засідання клюбу ББ., що відбулося 17. жовтня, тривало дві години, а сама промова полк. Славека заняла півтора год. Він обговорив усі актуальні справи внутр. і закорд. політики. Полк. Славек підкреслив конечність удержання однотаного фронту на сойм. терені та в цілім краю й нібито сказав, що при одноцілім фронті ББ. мусить зробити, що схоче. Далі сказав полк. Славек, що колиб внесення опозиції в справі заяви недовіря для уряду д-ра Світальського здобуло більшість у соймі, то воно *спричинить уступлення кабінету д-ра Світальського. На місце того кабінету прийде новий уряд.* Полк. Коц, нач. редактор „Гласу Правди" засунув пресові справи та запровів ліквідацію „Епоки", або злуку „Гласу Правди" з „Епокою".

Веч. прем. Світальський приймав чаєм послів ББ. в своїх апартаментах

У звязи із засіданням клюбу ББ ПАТ. повідомляє, що ухвалили одноголосно виключити пос. Бацьмаґу з клюбу.

Посол Ратай головою Центроліву?

„Пшеглйонд Веч." повідомляє, що ост. днями відбулися знову довірочні наради клюбу лівиці та центру. На тих зборах нібито виявлися проти того, щоби член ППС. був провідником Центроліву. Зате виринула кандидатура Вітоса, але не найшла належної піддержки і стала неактуальною. Кажуть, що тепер Центролів висуває кандидатуру пос. Ратая, бувш. маршалка сойму.

Нова доба Афгану.

Дня 14. жовтня польське мін-ство закорд. справ одержало телеграму з Кабулу, що це місто відібрано від Бачі Сакао. Бача Сакао втік із сімєю та частиною війська, а частина піддалася. Більшість міністрів Бачі піддалася особисто, інші зложили заяви на письмі.

Надір Хан — королем.

Афганське нац. зібрання вибрало великою більшістю Надіра Хана королем Афгану, хоч він відмовився, та старався взяти назад свою кандидатуру.

—o—

Бесідовський входить до партії Керенського.

Бувш. радника більшовицької амбасади в Парижі пильнує постійно двох франц. поліцаїв. Бесідовський відвідав Керенського та після довшої конференції сказав йому, що вступає до його партії, щоби спільно боротися проти СРСР.

—o—

Більшовики йдуть на Харбін.

З Токіо повідомляють, що акція більшовицьких військ робить враження плянової офензиви на Харбін. Більшовики після кровавих боїв заняли Квачав, передні стежі підходять до Фютінґ. Між Фютінґ і Лінкіянґ ідуть завзяті бої. Більшовицькі літаки обкидали бомбами важну кит. стратегічну місцевість Іляґ, що замикає шлях до Харбіну. Марш. Чанґ-Сю Ліянґ скликав воєнну раду, як боронитися перед дальшою більшовицькою офензивою.

—o—

НОВИНКИ

— „Гроші в нашому господарському житті". З нинішним числом „Діла" розсилаємо додаток, в якому опубліковані виянення д-ра Миколи Шухевича в справі субскрипції акцій на „Український Банк" у 1918 р. і відпис протоколу з переведеної міністерством скарбу в цій справі ревізії в кооперативнім Банку „Дністер". Публікуючи ці два документи, заявляємо, що більше ніяких статтей ні дописів у цій справі містити не будемо. Заінтересовані справою можуть засягати потрібних інформацій та виясень у відповідних і відповідальних за справу осіб. — Редакція.

— Українська Видавнича Спілка. Довідуємося, що чергові загальні збори Української Видавничої Спілки відбудуться в неділю, 20. жовтня в год. 11-ій перед полуднем в салі засідань Т-ва „Просвіта" (Ринок ч. 10.) з таким денним порядком: звіт Управи, затвердження білянсу та перевибір цілої Надзірної Ради, яка зрезиґнувала ще на весні ц. р. Українська Видавн. Спілка, заснована перед 30-ти літами проф. М. Грушевським, пок. Ів. Франком, пок. В. Гнатюком й іншими, відіграла велику ролю в нашому культурному житті. Її передвоєнна діяльність має свою почесну карту в цілости наших національно-культурних змагань. Минуле, традиція і сучасне Української Вид. Спілки заслугують на те, щоби цією установою зацікавилися ширші кола нашого громадянства.

— Концерт п. Дарки Бандрівської відбудеться в салі Лисенка, дня 21. ц. м., в год. 8.15 вечором. Білети продаються в книгарні Т-ва ім. Шевченка. Акомпанює д-р музикольогії п. Софія Лісса. В програмі будуть українські, італійські та німецькі пісні.

— Бандитизм у Львові. Дня 16. ц. м. в ночі до льокалю „Українського Торговельно-Промислового Банку" при вул. Боїмів ч. 4. у Львові, закралися злодії і розбили касу, забрали з неї векслі та невелику кількість гроша. Бандити знищили також машину до писання, вкрали кілька зворів сукна і розбили портрет Івана Франка, очевидно на доказ, що вломники були настроєні патріотично. Поліція веде в тій справі слідство.

— Пожежі. В Заліщиках Старих підпалив Іван Мулик будинки Насті Лулик і спричинив шкоду на 20.000 золотих. Мається тут до діла з особистою помстою, за що Мулика й арештовано. — В містечку Красічин, Константинівського повіту вибухла пожежа в божниці, де якраз тоді жиди були зібрані на богослуженні. Пожежа перекинулася і на інші будинки, охопила половину містечка та спричинила шкоду на 300 тисяч золотих. — У Львові на Богданівці вибухла пожежа в будинках рафінерії спірту, але її вдалося скоро погасити.

— Нова автомобілева такса. З днем 1. листопада у Львові буде заведена нова тарифа оплат за їзду автомобілями. Нова ця трифа буде ріжнитись від попередньої не тільки висотою оплат, але ще й тим, що буде вона обовязувати без огляду на пору дня і ночі. Оплата за 1 км. їзди в день і в ночі виноситиме: за перший кільометер 1.40 золотих, за кожний дальший кільометр 80 сотиків. Всякий багаж буде вільний від оплати. Доплата за надчисельну особу, себто понад три особи, які досі могли їхати без окремої заплати, від 1. XI. виноситиме 60 сотиків. Стаційна доплата буде скасована. Про всякі надуживання шоферів треба доносити до староства або до поліції.

— Нагороди для дозорців домів за чистоту. Львівський маґістрат роздав на днях 60 нагород по 50 золотих для дозорців домів, котрі на оголошенім конкурсі були признані за найбільш дбайливих про чистоту своїх домів. В конкурсі взяло участь 196 дозорців.

— Конгрес робітничих спортових союзів. В Празі закінчився V. Конґрес Робітничого Спортового Інтернаціоналу під проводом німецького посла Дойча з Відня. Конґрес радив головно над справою організації робітничої Олімпіяди, яка має відбутись у Відні 1931 р. і над справою гигієни робітничого життя.

— Самовбивство чи вбивство? У Варшаві найдено горожанина російської радянської републики Павла Самбова із підрізаним горлом. Його перевезено до лічниці, де виявилось, що Павло Самбов мав при собі пашпорт радянського консуляту в Парижі на поворот до Росії. Прийшовши до притомности, Самбов заявив, що на нього напали невідомі особи і важко поранили ножами. Але лікарі підозрівають, що Самбов хотів поповнити самовбивство, бо в кишенях нещасного росіянина найдено мотуз на якім він правдоподібно хотів повіситись. „Курєр Червони" пише, що Самбов у в останнім часі був немилий і підозрілий більшовицькому посольству і тому більшовики хотіли зглядити його із цього світа. Самбов знаючи це, так боявся вертати до СРСР, що зі страху перед чрезвичайкою, скінчив самогубством.

— Із новин в радіо. Литовська радіостація в Ковні останніми часами присвячує багато уваги українським справам й українським пісням. Недавно ця радіостація надавала реферат про Україну, виголошений одним литовським професором, а в найближчому часі надаватиме литовські реферати з історії України та українські народні пісні у виконанні литовської орхестри. Наші аматори радія повинніб зацікавитись радіостацією в Ковні.

— В Тернополі пропадали заграничні листи. Слідчий відділ в Тернополі арештував на домагання начальника пошти старшого листоноша Володислава Кадру за крадіж заграничних листів. Того листоноша переловив на крадіжи поштовий урядник Суцький в хвилині, коли він відкривав американські листи і забирав долярі собі, а коверти вкидав до печі.

— Бувша цісарева Зита їде до Бельгії. Віденська преса доносить, що родина б. австрійської цісаревої Зити, яка перебувала досі в Еспанії, переноситься в найближчім часі до Бельгії, де буде жити в однім селі біля міста Льованіум. Зита переноситься до Бельгії тому, щоби облекшити синові студії в бельгійських школах.

— Нещасне кохання. Йосиф Балицький економ в Угрині, пов. Чортків застрілив свою любовницю Анну Павловську, а потім відобрав собі життя, тому, що Павловська покинула його і хотіла вийти заміж за іншого.

— Міжнародний окультистичний конгрес. В Амстердамі закінчився XIII. окультистичний конгрес, в якому взяло участь 1200 окультистів, що репрезентували 43 народи. Між окультистами було богато визначних наукових сил, що трактують окультистичні справи зі становища науки, богато професорів університетів та головні представники окультистичного руху, як Фухс Аксенфельд, Яльшінг та інші. На конгресі виголошено 253 реферати.

— З філятелістики. В Меапо́ліс в Америці відбувся конґрес філятелістів і виставка марок. Найдорожчу марку „Бритіш Гуяна" із 1856 року продано на конґресі за 300.000 румунських леїв, а куплено її за 2 долярі і то не так давно, бо перед 20 роками.

Зі спортового життя.

УКРАЇНА—ВІС.

Змагання цих дружин відбудуться в неділю 20 ц. м. *в год. 2.30 попол.* на грищі „Вісу" (а не в год. 10.30 передпол., як у нас було вчора подано). Доїзд до грища „Вісу" (Погулянка, т. зв. Филипівка) трамваями: 3, 6, 7.

ДУЖАННЯ В СПОРТОВІМ ЦИРКУ.

В середу (28-ий день дужань) відбулися :першу боксерські змагання між мурином Сікі і Стібором, який видержав три рунди, а в четвертій упав на-пів притомний і його мусіли з рінгу винести. Таким робом Сікі, що бився справді по джентельменськи і видимо щадив Стібора, виграв 100 зол. премії. В дужаннях після трьох упімнень здисквалiфіковано Богатирова, що уживав недозволених хватів і перемогу признано Пошофові; молодий Аренс поклав у 23 хв. велитана Карша; Петрович уже в 5 хв. Вілінґа; Штекер і Кемпфер боролися 20 хвилин без вислiду.

Нині, в пятницю, стрінуться з собою Штекер і Пошоф, а позатим борються: Стібор—Сікі (ріш.), Аренс—Петрович і Карш—Кемпфер (ріш.).

Нові книжки й журнали.

„Технічні Вісти", орґан Українського Технічного Т-ва у Львові. Трьохмісячник, присвячений всім галузям технічного знання. Зміст: інж. П. Савчук: Руркове світло і його проміння; інж. Л. Грабина: Комасація на Мораві; інж. Д. Желехівський: Нове верчення в Старуні; Огляд технічної літератури (гідротехніка, меліорація, ґеодезія, теплотехніка, металюрґія, гірництво); Проєкт будови вузкоторових залізничок у доріччю Черемошів; Електризація в Чехословаччині; З Українського Техн. Т-ва у Львові; Новинки.

„Український Пасічник", щомісячний журнал для українських пасічників. Видає Т-во „Сільський Господар" у Львові, Зіморовича 20. Редаґує інж. аґр. М. Боровський. Річна передплата 5 зол. Українська фахова сільськогосподарська література збогатилась ще одним місячником, що присвячений справам пасічництва. Зовнішний вигляд часопису — задовольняючий. Формат 4°. Друк старанний. В тексті багато ілюстрацій. Молодий часопис зєднав навкруги себе наших найвидатніших пасічників у краю і за кордоном, які ведуть свою працю вміло та практично. Зміст часопису цікавий, повчаючий. В часописі взято курс на новітню пасічницьку господарку — її упромисловлення і раціоналізацію. З важніших відділів є там такі: Практичні щомісячні поради, пасічницькі новини, реферати статтей з закордонної преси, критика на пасічницьке приладдя, вироби з меду, життя в краю то що.

Лист до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

В ч. 39. „Громадського Голосу" з дня 21.9. 1929. поміщено замітку під заголовком „Шануймо права рідної мови", в якій піднесено закид проти Вп. Івана Кохановського, адвоката в Богородчанах, що він не шанує прав української мови, а то на підставі письма з його печаткою, яке ввійшло до суду в Калуші у польській мові. В замітці тій словами „з Богородчан доносять нам" вказується на Богородчани, як на джерело відносної дописі до „Громадського Голосу". Знаючи з власного пересвідчення, що Вп. І. Кохановський дбайливо зберігає права української мови і що наведене письмо до суду в Калуші могло вийти з його канцелярії хіба від його концiпієнта-жида, подав я таке вияснення до „Громадського Голосу". Одначе редакція „Громадського Голосу" не схотіла поступити в чесний спосіб, і відмовилася помістити моє пояснення.

З тої причини прошу Вас, Високоповажаний Пане Редакторе, помістити це моє вияснення. Сподіюся, що не відмовите моїй просьбі і тому згори дякую за ввічливу прислугу. — З поважанням *Д-р Осип Когут.*

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 18-го, год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці" — ревія.

Субота, 19-го, год. 3·30 попол. „Модні спазми" — вистава для шк. молоді.

Субота, 19-го, год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці" — ревія.

Неділя, 20. X. год. 3·30 по пол. „Щодня в пятій" (фарса).

Неділя, 20. X. год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 18. X., год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен".

Субота, 19. X., год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен".

Неділя, 20. X. год. 3·30 по пол. „Процес Мері Деґен".

Неділя, 20. X. год. 7·30 вечером „Процес Мері Деґен".

Кіна.

Аполльо: Місто кохання (Іван Петрович).

Касіно: „Володарка кохання" (Ґрета Ґарбо).

Кольосей: Рамонин нашийник (Еді Польо).

Лев: Князь студент (Рамон Новаро).

Люна: Великоміські пірати.

Марусенька: Трикратне весілля.

Оаза: Кохання в природі. Пат і Паташон в огневій сторожі.

Палас: Втеча від кохання.

Пан: Пятнацять хвиль жаху.

Пасаж: За ціну життя (Риш. Дікс).

Стилеве: Спокусниця. Доповнення програми.

Фатаморґана: Гарні ніжки побіджують.

Химера: „Чар гріху".

Утіха: Цісарський післанець.

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в дужанні в цирку при вул. Коперника ч. 33. Початок щодня год. 8·30 веч.

Програма радіо.

Пятниця 18-го.

Варшава (1411,7) 20·15 Симфонічний концерт Варшавської фільгармонії.

Краків (312,8). 18·45 „Куток Гумору".

Познань (334,8) 18·00 Вокальний концерт.

Катовиці (408,7). 20·15 Концерт варшавської фільгармонії.

Вильно (385) 16·35 Литовська хвилина.

Гельсінгфорс (221,4) 18·40 Фортепянове сольо.

Бреслав (253) 20·00 „Сальоме" Штравса.

Ляйпціґ (259). 16·30 Симфонічний концерт.

Братислава (279) 16·30 Концерт: Чайковський, Шопен, Фібіх.

Талін (296) 18·30 Концерт Лявтмана.

Брно (341,7) 22·15 Військова музика.

Льондон (356,3) 19·45 Фортепянові твори Шумана.

Штутгарт (360) 20·00 Бах, Бетовен, Брамс.

Франкфурт (390) 18·00 Радіоконцерт орхестри Cafe Fedden.

Берн (403) 19·55 Орфей і Евридака.

Берлін (418) 17·20 Концерт капелі Штайнера.

Стокгольм (436). 20·00 Концерт солістів.

Лянґенберґ (473) 15·00 Програма для дітей.

Прага (487) 16·30 Камеральна музика.

Брюссель (509) 19·35 Ґрамофонові платти.

Відень (516,3). 16·45 Концерт солістів.

Мюнхен (533) 19·00 Ваґнерівський концерт і пісні Лішта.

Будапешт (550). 17·00 Сальонова орхестра.

Москва (825) 18·30 Трансмісії з опери.

Ковно (1935) 19·45 Вечірна музика.

Ленінград (1000) 19·20 Концерт в десятиліття оборони Петрограду.

Харків (1304) 19·35 Етноґрафічний концерт.

Париж (1725) 16·45 Концерт: Дворжак; Віолінчельо.

Субота 19-го

Варшава (1411,7). 16·15 Грамофонові плити.

Краків (312,8) 17·45 Вечір для дітей.

Познань (334,8). 19·15 Музична інтерлюдія.

Катовиці (408,7). 17·45 Авдиція для дітей.

Вильно (385) 17·45 Авдиція для дітей.

Гельсінгсфорс (221,4) 18·30 Спів.

Бреслав (253) 19·20 Балетова музика.

Ляйпціґ (259) 19·30 Ґітара і концерт солістів.

Братислава (279) 19·30 Оперетка з Праги.

Талін (296) 20·15 Танкова музика.

Брно (341,7) 16·30 Джезбенд Кшеновського.

Льондон (356,3) 21·35 Радіокабарет.

Штутгарт (360) 16·15 Популярний концерт.

Гамбурґ (372) 16·30 Давна музика камеральна.

Франкфурт (390). 16·15 Концерт з Штутгарту.

Берн (403). 20·00 Симфонічний концерт.

Берлін (418). 20·00 Веселий вечір.

Стокгольм (436) 20·15 Військова музика.

Лянґенберґ (473) 20·05 Веселий вечір.

Прага (487). 19·30 Оперетка Фрімле „Король волоцюгів".

Брюссель (509) 21·15 Концерт радіоорхестри.

Відень (516,3). 15·15 Театр для молоді.

Мюнхен (533). 20·30 Веселі пісні.

Будапешт (550). 19·45 Дзвони з Корневілю.

Москва (825). 19·00 Година музики.

Ковно (1935) 20·00 Концерт.

Ленінград (1000). 12·00 Робітничий концерт.

Харків (1304). 20·00 Радіоконцерт.

Париж (1725). 21·15 Популярний концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Наддніпрянський Хор Д. Котка:

18. X. Пятниця — Підгайці. 729 1—1

Чергові сходини Кружка Батьків Академічної Гімназії відбудуться дня 20. п. м. в неділю о год. 11. перед полуднем. Відчит виголосить проф. Радзикевич на тему: „Справа виховання молодого покоління в українському письменстві". — Виділ просить членів о численну участь. 730

Загальний Збір Філії Т-ва „Просвіта" в Самборі відбудеться дня 21. жовтня 1929 р. в год. 10. рано в салі „Бесіди", в Самборі при вул. Шопена ч. 6. — За Виділ: **Д-р Іван Роґуцький**, голова. **Евген Рудий**, секретар. 734

„Америка та її характер". На цю тему виголосить у Львові відчит п. Лев Ясінчук в неділю, дня 20. жовтня 1929 р. в 6. год. попол. в салі „Української Бесіди", Народній Дім, вул. Рутовського ч. 22. Тема основана на особистих спостереженнях в часі однорічного побуту предсгента в Америці. — Весь дохід для „Рідної Школи". 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 618 9-?

ВЕЛЬВЕТИ, аксаміти, шовки, інші матеріали на сукні і підшивки, ваталіну — найдешевше — Блявштайн, Львів, вул. Валова ч. 11. 649 3—4

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 619 5—?

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня Футер Карла Шірера, вул. Сенаторська ч. 10. (бічна Романовича). Телефон ч. 69—5 629 7—10

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.

Гроші в нашому господарському житті.

I.

(До статті на цю тему, поміщеної в „Ділі" з 8. 10. 1929 р. ч. 221).

В справі субскрипції акцій неоснованого „Українського Банку" у Львові подаю як урядовець комітету основателів, установлений у квітні 1918 р. для переведення субскрипції, на підставі актів слідуючі пояснення:

1. На донись Вп. Миколи Сторожа стверджую, що зложив він на акції згаданого Банку дня 15. 7. 1918 переказом квоту 408 К. на вкладку Тов. Вз. Кред. „Дністер" у Львові ч. 11.200 до арт. 6848, дальше дня 1. 8. 1918 квоту 408 К. на ту саму вкладку до арт. 7876, а дня 5. 8. 1918 квоту 1224 К. на ту саму вкладку до арт. 7523.

Вкладка Тов. вз. кр. „Дністер" ч. 11.200 була спільною для усіх субскрибентів акцій „Укр. Банку", а першим вкладчиком був Вп. д-р Стефан Федак, директор „Дністра", що дня 23. березня 1918 до арт. 2458 вложив на згадані акції готівкою суму 2000 К.

2. На пояснення Дирекції Кооперативного Банку „Дністер" у Львові, поміщені під донисю Вп. Миколи Сторожа стверджую, що від готівки, зложеної на вкладку ч. 11.200 Тов. „Дністер" дописувало біжучі відсотки, а зосібна дня 30. 6. 1918 дописало титулом відсотків квоту 3.616.51 К. до арт. 6390, — що комітет основателів нікого не установив своїм повновласником до диспонування грішми, вложеними в „Дністрі" на вкладку до обороту ч. 11.200 і Дирекція Кооп. Банку „Дністер" у Львові повновласти принятої мимо установленим повновласником не одержала та на таку повновласть покликуватися не може; — що комітет основателів в жадній більше фінансовій інституції не мав конта, а вся готівка, яка вплинула на акції, була уміщена як вкладка до обороту в Тов. вз. кред. „Дністер" у Львові на вкладку ч. 11.200. Вкладка до обороту опроцентована в користь вкладчика не є депозитом, а диспозиції готівкою, яка впливає на вкладки до обороту, щодо її фруктифікації є виключним управненням Дирекції дотичної фінансової інституції.

3. Надто пригадую, що комітет основателів на першій своїй нараді, відбутій по одержанні вступної концесії, в половині березня 1918 під проводом Вп. д-ра Евгена Петрушевича, — вибрав для переведення субскрипції екзекутивний комітет під проводом Вп. д-ра Стефана Федака і установив мене своїм урядовцем. Секретарем цього екзек. комітету був бл. п. д-р Володимир Бачинський, а пресовим референтом Вп. д-р Льонгин Цегельський. — Біжучі видатки покривав екз. комітет з грошей, які на цю ціль переслав Вп. д-р Евген Петрушевич (4.000 К.) так, що до дня 30. 10. 1918, то є до упливу речинця означеного до переведення субскрипції екзек. комітет не відняв з вкладки ч. 11.200 жадної готівки.— Комітет основателів відбув другу нараду під проводом Вп. д-ра Евгена Петрушевича доперва 6. 9. 1918. Предметом цеї наради було: зміна статуту вже доконлена, присшішення субскрипції і установлення заряду (дирекції). Як свідчить записка протоколу наради не скінчено, а зосібна не установлено заряду.

Вкоротці наступили відомі історичні події,— так що слідуюча нарада і то тільки перебуваючих в краю основателів відбулася доперва 29. 6. 1920 в помешканні Вп. о. прелата Тита Войнаровського, площа св. Юра ч. 5. В міжчасі субскрибенти акцій зголошувалися до Тов. вз. кр. „Дністер" по звороти зложеної на акції готівки, а що до цього екзекутивний комітет не мав уповажнення, тому вирішив я як управитель з конечности виплачувати зголошуючимся по звороте векслевої позички на підклад субскрибованих акцій до висоти 75 проц. субскрибованого капіталу.

На нараді дня 29. 6. 1920 були присутні: о. митрополит Андр. Шептицький, о. мітрат Тит Войнаровський, д-р Стефан Федак, д-р Теофіль Окуневський, д-р Володимир Загайкевич, о. Стефан Онишкевич, д-р Володимир Бачинський і д-р Микола Шухевич. На цій нараді принято до відома: звіт д-ра Стефана Федака про стан субскрипції, звіт д-ра Володимира Бачинського про заходи (неофіціяльні, а негативні) у компетентних властей дотично введення в життя Українського Банку, — звіт д-ра Миколи Шухевича про зворот готівки субскрибованої на акції у формі векслевих позичок, — а в результаті постановлено здержати заходи в справі призволення на введення в життя українського Банку і задержати без перешкод зголошуючимся субскрибентам зложену на акції готівку в вкладці ч. 11.200. Вкладка Українського Банку ч. 11.200, як і взагалі усі вкладки, була на підставі вальоризаційного закону перерахована у відношенні 1.800.000 мп. = 1 зол.., тим самим цілий зложений капітал був страчений. Зрештою перерахування у всіх фінансових інституціях вкладки до обороту (щадничі) для вкладчиків внаслідок приміщення постанов вальоризаційного закону пропали, а тільки Краєвий Союз Кредитовий, Народна Торговля і Народна Гостиниця перевели вальоризацію в той спосіб, що вкладчики лише в части понесли страту внаслідок девальвації.

Чому Тов. вз. кред. „Дністер" у Львові, хоч мало в році 1920 „вкладних і все ліквідних грошей майже 12 мільонів К." — не мало в році 1924 для своїх вкладчиків жадної готівки в золотих, якнебудь в міжчасі проводило вже кредити на тверду валюту, — це справа Дирекції „Дністра".

Д-р Микола Шухевич,
адвокат у Львові.

* * *

II.

Замість вияснення.

ПРОТОКОЛ

з контролі Кооперативного Банку „Дністер", Т-ва з обм. пор. у Львові, вул. Руська ч. 20, в справі субскрипції на акції неоснованого „Українського Банку", переведеної Інспектором Міністерства Скарбу Д-ром Максиміліяном Кеслером на підставі поручення Міністерства Скарбу ч. ДОП. 3261/III. з 2. вересня ц. р. в днях 7., 8. і 9. вересня ц. р.

Кооперативний Банк „Дністер", Т-во з обм. пор. у Львові, при вул. Руській ч. 20, заложений в р. 1895 під фірмою „Товариство взаїмного кредиту „Дністер", кооп. з обм. відп.".

Свою нинішню фірму одержав Кооперативний Банк „Дністер" після того, як увійшов у життя кооперативний закон, який між іншим допускає і для кооперативних інституцій уживання у фірмі слова „Банк".

Згадана зміна фірми послідувала внаслідок дотичної ухвали Загальних Зборів з дня 15. грудня 1923.

Управу Кооперативного Банку виконують:

Надзірна Рада, яка складається з 18 членів, а саме:

Президент: **Роман Сосновський,** ем. радн. Окружного Суду і власник реальности;

Віцепрезиденти: **д-р Теофіль Кормош,** адвокат, **о. Алексій Пясецький,** прелат;

Члени: **Володимир Децикевич,** член Самоуправного Виділу і Прибічної Ради, **д-р Володимир Охримович,** адвокат і вл. реальности, **Інж. Юліян Мудрак,** вл. реальности, **Юліян Федусевич.**

Згадані чотири панове є виделеґовані до Дирекції, якої склад творить крім того два урядуючі директори, а саме: д-р Степан Федак і заст. директора Ярослав Колтунюк, оба власн. реальностей.

Крім того членами Ради є: д-р Лев Бачинський, адвокат у Станиславові, д-р Евген Ґвоздецький, адвокат і власник реальности, о. мітрат Іван Гордієвський, д-р Іван Копач, візитатор і вл. реальности, о. мітрат Василь Левицький, д-р Кость Левицький, адвокат і вл. реальности, о. Степан Онишкевич, парох в Купновичах, Самійло Підгірський, адвокат і б. посол до сойму, Михайло Стефанівський, слюсарський майстер і вл. реальн., Гринь Тершаковець, господар в Якимчицях, повіт Рудки й інж. Павло Дурбак.

До Ревізійної Комісії належать: Микола Мельник, надрадник Дирекції домен і державних лісів, Олекса Гошовський, рах. надрадник Львівського Воєвідства, д-р Юлій Савчак, ем. прокурист Банку Краєвого Господарства.

Після стану з 31. липня 1927 скількість членів Кооперативного Банку „Дністер" виносить 5.652 з 14.505 декларованими уділами на загальну суму зол. 362.625.—, з чого ефективно вплачено зол. 287.917.56. Висота одного уділу виносить зол. 25.—, порука членів виносить двократність декларованих уділів.

Справа субскрипції на акції „Українського Банку" представляється так:

В 1918 р. група українських громадян приступила до заложення фінансової інституції під згаданою фірмою.

Згадані панове заложили в тій цілі Комітет Основників „Українського Банку" і зі зредаґованим взором статуту майбутнього Банку звернулися з просьбою про концесію до дотичних австрійських міністерств у Відні.

Комітет Основників складався приблизно з таких членів:

Д-р Евген Петрушевич, адвокат і посол до б. австр. парлям., о. Андрей гр. Шептицький, митрополит у Львові, о. Тит Войнаровський, гр.-кат. прелат, д-р Кость Левицький, адвокат і б. посол до австр. парламенту, бл. п. д-р Роман Залозецький, президент Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар", д-р Володимир Загайкевич, адвокат у Перемишлі і б. посол, д-р Степан Смаль-Стоцький, тепер замешкалий у Празі, б. проф. університету в Чернівцях і б. посол, о. Степан Онишкевич, парох в Купновичах Старих, пов. Рудки і б. посол, бл. п. д-р В. Бачинський, адвокат і б. посол, д-р Лев Бачинський, адвокат у Станиславові і б. посол, д-р Ізидор Голубович, адвокат у Львові і б. посол, д-р Льонгин Цегельський, журналіст і б. посол, тепер в Америці, д-р Степан Федак, адвокат і директор Т-ва „Дністер", д-р Микола Шухевич, адвокат у Львові.

Згаданий Комітет узискав у Відні в р. 1918 на основі статуту, зміненого по думці тодішніх вимог, а залученого до отсього протоколу (ч. 1.), т. зв. **„Vorkoncession"** (вступну концесію) і на цій основі отворив субскрипційну акцію.

Предложений контролюючому первісний статут знаходиться постійно у Д-ра Миколи Шухевича, адвоката у Львові, вул. Чарнецького ч. 24, і той власне протокол обіймає вище подані назвища Комітету основників, крім чотирьох останніх назвищ, уміщених на тім протоколі в дописи олівцем.

Залучений до протоколу пізніший статут не містить назвищ осіб, які належали до Комітету Основників.

Комітет Основників виділив зпоміж себе тісніший Комітет, що складався з 7 осіб, а саме: д-ра Евгена Петрушевича, д-ра Степана Федака, д-ра Евгена Левицького, о. Тита Войнаровського, д-ра Володимира Бачинського, д-ра Льонгина Цегельського і д-ра Миколи Шухевича.

Той власне тісніший Комітет звернувся курендою між іншими до Дирекції Т-ва взаїмного кредиту „Дністер" у дні 16. вересня 1918. Куренда ця, якої відпис разом з перекладом на польську мову залучується (ч. 2. і 2а.), стверджує, що „Комітет Основників Українського Банку зібрав дотепер понад 2,000.000 кор. на акції переважно від приватних осіб і замкне з днем 30. вересня 1918 року субскрипцію". Письмо то згадувало дальше, що до „повного закладового капіталу бракувало ще одного міліона корон і апелювало до українських фінансових інституцій і торговельно-промислових стоваришень, щоби взяли участь у субскрипції, аби до згаданого речинця покрити цілий акційний капітал власними силами і не користати з чужих фондів".

Згаданий тісніший Комітет Основників „Українського Банку" переводив технічно субскрипцію в той спосіб, що поручав субскрибентам доконувати субскрипційні вплати на рахунок „Український Банк", отворений в тій цілі в тодішнім Т-ві взаїмного кредиту „Дністер", а тепер Кооперативнім Банку „Дністер" у Львові. Цей рахунок отворено серед вкладів на „книжочки ощадности" і він має число 11.200. Рівночасно видано книжочку ощадности ч. 11.200. Та книжочка, показана в оригіналі контролюючому, виставлена на „Український Банк" у Львові, є видана 23. березня 1918 р. й обіймає одну-одинокy вплату на К. 2.000.—, доконану в дні видання книжочки, тобто 23. березня 1918. Ніяких інших позицій книжочка не містить, отже ані жадних дальших вплат ані виплат. Книжочка та знаходиться в депозиті 2.541 і під тою позицією міститься в оказаній контролюючому депозитовій книзі, при чому дотична позиція виказує: „Число депозиту: 2.541", „Дата приняття: 23/III. 1918.", „Імя і назвиско: „Український Банк", „Місцевість: Львів", „Рід депозиту: вкладка 11.200", „Вартість в коронах: 2.000 К.", „Звернено депозит лично, почтою, до рук: в тій рубриці нема ніякої згадки". „Дата зворотy: в тій рубриці теж нема жадного змісту. „Потвердження відбору: також без змісту; вкінці остання рубрика: „Примітка", в котрій знаходиться впис олівцем: „Диспонує д-р Микола Шухевич".

Як виходить з вище сказаного, ця книжочка цілий час оставала і до дня контролі остає у згаданім депозиті, а не були на ній записувані ані вплати, ані виплати, доконувані від другого до останнього впису.

В цей спосіб вкладковий рахунок набрав характеру типового рахунку біжучого, з диспонуванням ним виключно д-р Микола Шухевич. Повновласти, яка уповажнювалаб письмeнно д-ра Миколу Шухевича до диспонування згаданим рахунком, Дирекція не змогла віднайти, розуміючи, що таку повновласть уділив д-ру Шухевичеві і заподав устно дир. д-ру Федакові (тепер у Львові неприсутньому, недужому й перебуваючому на лічені в Карльсбаді) тісніший Комітет Основників, до якого тоді належав також д-р Федак, тодішній і теперішній ще директор Кооперативного Банку „Дністер".

Як видно з залученого (ч. 3. і 3а.) в оригіналі і в переводі заподаного взірця, д-р Микола Шухевич іменем Комітету Основників „Українського Банку" потверджував поодиноким субскрибентам поодиноко їх вплату, зложену або надіслану на рахунок „Українського Банку" до Товариства взаїмного кредиту „Дністер", наводячи кожного разу касовий артикул, зложену валюту і день вплати, і то на підставі кожноразового повідомлення його з „Дністра" про доконану вплату.

Д-р Микола Шухевич диспонував також і то виключно, як видно з залученого (ч.4.) відпису рахунку, виплатами з того рахунку. Як видно рівнож з залученого відпису з рахунку ч. 11.200, вплати доконувано без перерви від дня 23. березня 1918 до 24. липня 1918, в котрім то

дні стан книжочки виказував 1,251.810.21 австр. корон разом з дописаними відсотками.

Тяглість вкладок була перервана кілька разів ошибочними вписами, випровадженими, як ствердив контролюючий, на властиві конта.

Вписи на рахунок доконував Кооперативний Банк щоденно в збірній квоті, яка обіймала разом вплати доконані в дотичнім дні на той рахунок, згдядно поодиноко, коли в дотичнім дні доконано тільки одної вплати.

Контролюючому предложено на його домагання касові асиґнати вплат з таких днів:

З дня 10. травня 1918 збірна асиґната, арт. кас. 4.287, виказує вплати девятьох осіб на загальну квоту К. 24.672.— (згідно з дотичною позицією витягу).

З дня 7. червня 1918 збірна асиґната, арт. кас. 5.464, яка виказує вплати шістьох осіб на загальну квоту К. 17.544 згідно з дотичною позицією витягу.

З дня 15. червня 1918, арт. кас. 5.768. касова асиґната збірна, що виказує вплати трьох осіб з дня 15/VI. на загальну квоту К. 24.480.—, при чому на відворотній стороні асиґнати, як у цім випадку, так і у всіх інших, находиться специфікація поодиноких субскрибентів дотичного дня. І так прим. згаданий артикул касовий 5.768 виказує таку специфікацію:

Іван Сеник, Щирець	К.	20.400.—
Микола Мацьків, Бертешів	„	2.040.—
Іван Сітницький, Львів	„	2.040.—
Разом, як вище	К.	24.480.—

З дня 5. липня 1918, арт. кас. 6.506, касова асиґната збірна, що виказує вплати трьох осіб з дня 5/VII. на загальну квоту К. 20.808.—, при чому специфікація, що міститься на відворотній стороні, виглядає так:

Михайло Росипець, Нннів Горішний	К.	10.200.—
Михайло Вінців „ „	„	3.264.—
Василь Хоркуца „ „	„	7.344.—
Разом, як вище	К.	20.808.—

Всі обговорювані вплати були доконувані на рахунок ч. 11.200 „Український Банк" у Львові.

У всіх поодиноких випадках субскрибенти діставали повідомлення про доконування ними вплат від д-ра Миколи Шухевича іменем Комітету Основників „Українського Банку" на потвердженнях після взору в залучниках ч. 3. і 3а.; крім того при особистих вплатах Т-во взаїмного кредиту „Дністер" видавало на бажання сторін зі свого боку потвердження касове, що вплата така й така доконана на рахунок „Український Банк".

Як залучник ч. 5. долучується до протоколу взір касової асиґнати на вплати. Контролюючий ствердив також вписи вривково провірюваних вище виспецифікованих вплат до касової штраци і до т. зв. ліквідаційної книги.

Першу виплату з рахунку „Український Банк" у Львові доконав Кооперативний Банк „Дністер" дня 27. липня 1918, а саме у висоті К. 10.000.—. Виплату ту доконано готівковим переказом до Краєвого Союзу Кредитового К. 10.000 на рахунок о. Кароля Любовича зі Звенигороду.

Виплату цю доконано внаслідок поручення д-ра Миколи Шухевича, уділеного ним письменно, при чому поручення д-ра Шухевича заосмотрене було в штампільку „Комітет Основателів „Українського Банку", Акційної Спілки у Львові", під котрою то штампількою находився його підпис.

Дирекція Кооперативного Банку „Дністер" не провірювала в поодиноких випадках, не чуючись до того покликаною, чи виплати слідували раціонально чи ні, чи поручувані були у відповідній висоті, а доконувала виплати в тих випадках, в котрих поручував це виразно письменно д-р Шухевич.

Дирекція заявляє, що їй незнаний ні один випадок, де хтось зголосивсяб з порученням виплати д-ра Шухевича, а Кооперативний Банк „Дністер" такої виплати не доконав.

При першій виплаті, тобто дня 27. липня 1918, рахунок „Український Банк" виказував К. 1,251.810.25.

По доконаній виплаті К. 10.000 мають місце знова тільки впливи на цей рахунок, а дрібні відписи, які находяться на рахунку, повстали, як це описано вище в протоколі, з ошибочно на тім рахунку переведених вплат.

Слідуюча виплата субскрипційних вкладок має місце 1. листопада; в тім дні Кооперативний Банк „Дністер" виплатив в одній позиції К. 5.000, а саме виплату ту доконав до рук адвоката д-ра Миколи Шухевича.

По тій виплаті мають місце ще дальші вклади аж до 2. червня 1919 (поминаючи одну дрібну виплату вкладки д-ру Курівцеві в квоті К. 74.67 в дні 2. грудня 1918 — також на письменне поручення д-ра Шухевича), в котрім то дні стан конта виказував К. 2,859.866.47.

У згаданому дні 2. червня виплачено К. 21.000 особисто до рук д-ра Шухевича, котрий на звичайній синій переказці „Каса виплатить" (залучник ч. 6, взір синьої переказки касової) потвердив власноручно відбір піднятої квоти К. 21.000.

В дні 3. липня д-р Шухевич підняв К. 900.—, яких відбір ствердив також своїм підписом на переказці, до якої доліплено його поручення, котре звучить так: „До ПТ. Дирекції „Дністер" у Львові. Прошу з вкладки „Українського Банку" ч. 11.200 виплатити мені квоту К. 900 (словно: девятьсот корон) в ціли виплати позички п. Ярослави Колтунюкови. Львів, дня 2./VII. 1919. З поважанням д-р М. Шухевич мп.".

В дні 25. липня д-р Шухевич підняв 1.500 К., яких відбір ствердив також на касовій переказці, при чому при переказці міститься отсе поручення виплати: „25. 7. 1919. До ВП. Дирекції „Дністер" у Львові. З вкладки 11.200 прошу виплатити мені квоту 1.500 К. на позичку для п. Філярета Гладиловича. — Д-р М. Шухевич. вр.".

Найвищий стан виказує рахунок дня 26. серпня 1919, коли по вплаті в тім дні у висоті К. 7.334.— збірно титулом одинацять вкладок, рахунок виказував К. 2,874.683.97.

Від того часу рахунок виказує як виплати, так і вплати, при чому остання вплата виказала в дні 19. січня 1920, в квоті К. 2.040.50 (вплата п. Рибака в Мартинові).

Від згаданого дня 19. січня рахунок постійно зменшався наслідком виплат, доконуваних чи то особисто до рук д-ра Шухевича без ближчого означування ним, в якій цілн він підіймає гроші, чи то у формі спеціяльних його письменних поручень, специфікуючих, для кого виплата була ним піднята, чи вкінці в цей спосіб, що д-р Шухевич поручав Банкови виконання дотичної виплати субскрибентові до рук тогож субскрибента або почтовим переказом.

З пониманих квот д-р Шухевич безоглядно нікому в Банку не витолковувався, свою рахунковість в тім напрямі провадив цілком у власнім крузі, і „Дністер" уважав його за виключно й самостійно диспонуючого рахунком і на його поручення кожну квоту по думці його кожноразового поручення виплачував аж до вичерпання того рахунку.

Кооперативний Банк „Дністер" при доконуванні поодиноких виплат з клієнтами зовсім не конферував. Субскрибенти стояли тільки в порозумінні з д-ром Шухевичем в цій справі, а коли тільки який субскрибент зголосився до Банку, Банк спрямовував його до д-ра Шухевича, котрий в кожнім поодинокім випадку переговорював з тим клієнтом і в консеквенції розчислення з ним видавав або не видавав Банкові поручення виплати.

В ціли ближчого схарактеризування поодиноких поручень д-ра Шухевича подається ще кілька таких поручень у перекладі на польську мову:

Прим. У дні 29. січня 1920 д-р Шухевич підписує на переказці підняття квоти К. 3.000.—, при чому до переказки є доклеєне власноручно ним писане і підписане поручення: „ПТ. „Дністер" у Львові. З вкладки „Українського Банку" ч. 11.200. прошу виплатити мені квоту К. 3.000, словами: корон три тисячі, на видання позичок Григорієви Козюкови К. 1.600.—, Вікторови Мулькевичеви К. 1.200, Іванови Кушнірикови К. 200. Львів, дня 29. І. 1920. Д-р Шухевич вр.".

В дні 11. травня 1920 р. д-р Шухевич присилає до Банку поручення такого змісту: ПТ. Т-во взаїмного кредиту „Дністер" у Львові. З вкладки „Українського Банку ч. 11.200 прошу виплатити Всеч. о. Евстахієви Гордійчукови з Залуча квоту К. 6.300, словами: шість тисяч триста корон, титулом позички і видаток покрити потвердженням виплати. Львів, 11./V. 1920. М. Шухевич вр." Квоту таку, тобто К. 6.300.— в дні 11. травня о. Гордійчукові виплачено, а її відбір потвердив о. Гордійчук власноручним підписом на касовій переказці.

В дні 29. травня 1920 р. д-р Шухевич поручив виплатити К. 4.500 на основі такого письменного поручення: „ПТ. Т-во взаїмного кредиту „Дністер" у Львові. З вкладки „Українського Банку" ч. 11.200 прошу виплатити ВП. о. Стефанови Макарови квоту К. 4.500, словами чотири тисячі пятьсот корон, титулом позички на підклад акцій і виплату покрити потвердженням. Львів, 29. V. 1920. Д-р М. Шухевич вр." Квоту 4.500 підняв власноручно о. Макар, котрий також потвердив її відбір на касовій переказці з 29/V. 1920.

В дні 1. липня 1920 стан рахунку виказував К. 2,854.217.30 і його перераховано на маркову валюту в квоті Мп. 1,997.962.—.

Дальші виплати на тім рахунку доконувано виключно в польських марках; також дописування відсотків відбувається в марковій валюті.

В дні 1. січня 1921 рахунок виказує Мп. 2,002.600.19, що вказує на те, що за цілий той піврічний протяг часу після узглядження дописаних відсотків у висоті около Мп. 20.000 округло, були доконувані тільки дуже малі виплати.

В дні 1. липня 1921 рахунок виказує Мп. 2,010.548—, а в дні 1. січня 1922 Мп 2,000.079—, 1. липня 1922 Мп. 1,857.875.—.

В томуж часі між 1. січня і 1. липня 1922 доконано в дні 1. квітня 1922 виплати у висоті Мп. 142.800.— на основі такого поручення Д-ра Шухевича з дня 28. березня 1922: „ПТ. Товариство вз. кредиту „Дністер" у Львові. З вкладки „Українського Банку" ч. 11.200 прошу виплатити Християнській Громаді в Бориславі К. 204.000, тобто 142.800 Мп., словами: стосорокдві тисячі вісімсот марок польських титулом звороту зложеної на акції „Українського Банку" готівки, через переказ тої квоти на рахунок „Християнської Громади" в Бориславі до Промислового Банку, філія в Дрогобичі. Львів, 28. III. Д-р М. Шухевич вр."

Переказ той виконано з поручення „Дністра" через Польський Банк Промисловий у Львові в дні 6. квітня 1922.

В дні 1. січня 1923 стан рахунку виносить Мп. 1,890.480.—.

В дні 16. січня 1923 рахунок цей зменшується о зворот за вкладку Т-ва взаїмного кредиту „Дністер", доконаний внаслідок такого письменного поручення д-ра Шухевича: „ПТ. Т-во вз. кредиту „Дністер" у Львові. З вкладки ч. 11.200 „Українського Банку" прошу виплатити собі квоту 100.400 кор., або 70.280 Мп. титулом звороту готівки, зложеної на субскрибовані акції „Українського Банку" за себе К. 100.000.—, а за п. Софію Охримович К. 400.— і про виплату мене повідомити при звороті первісних квітів. Львів, 10. І. 1923. Д-р М. Шухевич вр."

В дні 1. січня 1924 рахунок виказує Мп. 1,892.395.—. В дні 1. липня 1924 — Мп. 1,930.242.— і його перевальоризовується на золоті з квотою зол. 1.07.

На основі провірення книг, документів і поодиноких записок, представлених для ілюстрації в типових примірах повище в протоколі, можна в реасумції в справі субскрипції акцій на „Український Банк" сказати отсе:

Субскрипцію отворено в березні 1918 р. і переведено технічно в такий спосіб:

В тодішнім Товаристві взаїмного кредиту „Дністер" отворено рахунок, на якім сконцентрувалися всі вплати субскрибентів на емісію „Українського Банку". Чи збірні субскрипційні конта були отвирані і в інших інституціях, рішучо ствердити не можна; фактом є, що до Т-ва взаїмного кредиту „Дністер" вплнвали субскрипційні квоти не тільки від сторін, але також за посередництвом інших фінансових інституцій. Про доконання кожної вплати повідомляв кожного субскрибента д-р М. Шухевич після взору, залученого під ч. 3., а кожний субскрибент зі свого боку підписував декларацію після взору ч. 7.

Оба згадані взори ч. 3. і 7. зумів Кооперативний Банк „Дністер" показати тільки випадково, а то внаслідок звороту йому тих писем почтою, яка не могла доручити їх дотичним субскрибентам.

Збір субскрипційних декларацій повинен знаходитися у д-ра Шухевича, котрий повинен мати також загальну книгу субскрибентів з найточнішою специфікацією поодиноких впливів і виплат.

Стан субскрипційного конта „Український Банк" знаходився на кульмінаційній висоті в дні 26. серпня 1919, в котрім то дні виказував К. 2,874.683.97.

Як видно з опису протоколу, представленого на основі витягу із субскрипційного рахунку „Український Банк" ч. 11.200, в субскрипції брали участь широкі круги української суспільности, серед котрої не бракувало і дрібного селянства. Субскрипція осягнула майже бажану Комітетом Основників висоту і „Український Банк" був би правдоподібно покликаний до життя, якби тому не були перешкодили знані історичні події в б. Австрії в дні 1. листопада 1918.

Від того часу гроші, що були на цім рахунку й оставали у виключній диспозиції д-ра Шухевича, виплачувано по думці кожночасного його поручування. На основі якої повновласти, згл. на основі яких засад д-р Шухевич виконав чи поручав поодинокі виплати, Кооперативний Банк „Дністер" не вміє вияснити. Дирекція вияснює, що дотичні інформації авторитативно міг би уділити тільки Комітет Основників.

Оставші на субскрипційнім конті у значній своїй части фонди знищилися цілком внаслідок девалюації, а перераховані спершу з австр. корон на польські марки, а відтак з польських марок на золоті змаліли майже до грошової вартости. Дирекція заявляє, що за повільність виплат не може приняти ніякої відповідальности тому, що була тільки депозитарем субскрибованих грошей, а виплати доконувала кождочасно на поручення д-ра Шухевича.

Повищий протокол зладжено в трьох рівнозвучних примірниках, підписаних контролюючим і Дирекцією Банку.

Один відпис оставлено Дирекції Банку.

До протоколу долучується 7 штук залучників.

Банковий Інспектор Міністерства Скарбу: **д-р Максиміліян Кеслер** вр.

Повищий протокол приняли ми до відома: Кооперативний Банк „Дністер", Т-во з обм. пор. у Львові, **д-р В. Охримович** вр. **Я. Колтунюк** вр.

Львів, дня 9. вересня 1927.

З друкарні Вид. С-ки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.